

Yttrande

Värdet av vinden – kompensation, incitament och planering för hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften (SOU 2023:18) dnr KN2023/03016

Svenska kyrkan är med cirka 5,6 miljoner medlemmar Sveriges största trossamfund och landets största civilsamhällesaktör med verksamhet i Sverige och internationellt. Svenska kyrkan har granskat utredningens förslag utifrån teologiska och etiska perspektiv: Svenska kyrkans grundläggande människosyn, ett barnrättsperspektiv, rätten till ett liv i värdighet samt Sveriges internationella åtaganden att respektera och garantera mänskliga fri- och rättigheter inklusive Sveriges klimatåtagande i Parisavtalet.

Svenska kyrkan är närvarande i hela Sverige med sina 1300 församlingar och är därför med sin verksamhet en del av lokalsamhällena i hela landet.

Svenska kyrkan förvaltar idag ca 20 000 byggnader och är en stor förvaltare av skog och jordbruksmark. Dessa omständigheter utgör goda förutsättningar för att främja en grön omställning vilket också poängteras i Svenska kyrkans färdplan för klimatet med en ambitiös målsättning för produktion av förnybar el, både från egna anläggningar och på mark som Svenska kyrkan upplåter till andra aktörer. Markupplåtelse och försäljning av egenproducerad förnybar el är även en intäktskälla för Svenska kyrkan.

Svenska kyrkan har bett det samiska folket om ursäkt för de oförrätter som begicks i historien, och har satt upp åtta övergripande mål – åtaganden – som ger inriktning för det fortsatta försoningsarbetet. Svenska kyrkans fortsatta arbete med att förverkliga åtagandena ska utformas i nära dialog med samiska företrädare så att det bidrar till långsiktig social, ekonomisk, ekologisk och andlig hållbarhet även ur ett samiskt perspektiv. I handlingsplanen för förverkligandet av åtagandena ingår frågor om Svenska kyrkans markförvaltning och skogsbruk. Därför måste klimatomställningen ske på ett sätt som bidrar till denna långsiktiga hållbarhet, även ur ett samiskt perspektiv.

Svenska kyrkans synpunkter

Svenska kyrkan välkomnar hållbar utbyggnad av vindkraft

Svenska kyrkan anser att en omställning av energiproduktionen är nödvändig för klimatet och att vindkraft är en del av detta, men ser även att det kan finnas risker med etablering av nya vindkraftverk. Svenska kyrkan menar dock att stift och församlingar i samband med tillståndsprocessen för nya vindkraftverk kan väga för- och nackdelar så att nya vindetableringar görs på sätt som minimerar skadan. Svenska kyrkans färdplan för klimatet, etapp 2 omfattar mål om en avsevärd ökning av egen produktion av förnybar el (sol och vindkraft). Svenska kyrkan beklagar att slutbetänkandets förslag som rör intäkter till kommuner inte bedöms skapa tillräckligt verkningsfulla incitament för ökad kommunal tillstyrkan.

Kompensationsmodeller behöver utformas så att samebyar omfattas

Svenska kyrkan anser att den delen av utredningens förslag som handlar om kompensationsmodeller för närboende och lokalsamhällen behöver beredas ytterligare i nära dialog med samiska företrädare, för att hitta en rättvis lösning som inte missgynnar rennäringen. Utredningen konstaterar att rennäringen påverkas negativt av utbyggnad av landbaserad vindkraft. Utredningen har valt att avgränsa sitt uppdrag så att den föreslagna kompensationsmodellen inte skulle komma samebyar till godo. Skälet till detta anges vara att samebyar kan få kompensation för intrång enligt miljöbalken. Svenska kyrkan noterar att spänningar kring vindkraftsutbyggnad redan idag drabbar samer negativt i många lokalsamhällen. Det vore olyckligt om nya modeller som syftar till att underlätta vindkraftsutbyggnad skulle innebära att spänningarna ökar ytterligare. Positiva monetära incitament behöver utformas så att även samebyar omfattas av sådana, oaktat kompensationsregler för faktiska skador för intrång som regleras i miljöbalken. Annars finns det risk för att samebyar får bära hela bördan av intrång och att de inte kan ta del av positiva incitament som övriga intressenter i lokalsamhället. I det fortsatta arbetet bör det också utredas vilka konsekvenser förslaget får för de barn som lever och bor i samebyar som kan påverkas av förslaget.

Svenska kyrkans församlingar är en del av lokalsamhället

Svenska kyrkan vill påtala att församlingar i Svenska kyrkan och andra trossamfund utgör en del av lokalsamhället. Utredningen föreslår att en del av nya vindparkers intäkter varje år ska gå till lokalsamhällets utveckling och nämner exempel på vad som anses ingå i lokalsamhället. Bland dessa exempel saknas församlingar. Församlingar bedriver en bred verksamhet i lokalsamhället, som utöver dop, konfirmation, vigslar, begravningar även omfattar exempelvis kör- och annan kulturverksamhet, sociala aktiviteter för barn, familjer och äldre, olika former av social hjälpverksamhet, måltider, sjukevård, ekonomisk rådgivning, familjerådgivning.

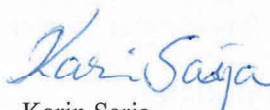
Svenska kyrkan ser positivt på att förslagen till kompensation inte påverkar investeringsviljan

Utredningen bedömer att kompensation finansierad av verksamhetsutövaren inte påverkar investeringsviljan eftersom kostnadsökningen blir måttlig samtidigt som riskerna för etableringsprojekten minskar. Svenska kyrkan ser positivt på detta.

Uppsala 11 september 2023

Martin Modéus
Ärkebiskop, ordförande

Karin Sarja
Avdelningschef